

**ДО НАУЧНОТО ЖУРИ, УТВЪРДЕНО СЪС
ЗАПОВЕД № РД- 38-155/19.03.2021 г. НА
РЕКТОРА НА СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ**

Р Е Ц Е Н З И Я

**от доц. д-р Траян Конов върху труда на ИРИНА ВЕСЕЛИНОВА БОГДАНОВА
на тема: „ИСКЪТ ПО ЧЛ. 59 ЗЗД“, представен за публична защита за
получаване на образователната и научна степен „доктор“, професионално
направление: 3.6 Право, с научен ръководител проф. д.ю.н. Иван Русчев**

1. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДОКТОРАНТА:

1.1. Ирина Веселинова Богданова е задочен докторант в професионално направление 3.6 Право (Гражданско и семейно право) към катедра Гражданскоправни науки на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Първоначално тя е зачислена със Заповед № РД 20-431/13.02.2015 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ като редовен докторант, но предвид назначаването ѝ на академична длъжност „асистент“ в катедра Гражданскоправни науки на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ на основание чл. 107 КТ във връзка с чл. 96 КТ, чл. 17 ЗРАСРБ и чл. 44, ал. 2 от ППЗРАСРБ, след спечелен конкурс, със Заповед № РД 20-1883/07.12.2017 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ докторантурата е трансформирана от редовна в задочна.

1.2. Ирина Богданова е магистър по право, дипломирана е в Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2012 г. с отличен успех от държавните и семестриалните изпити. Още като студент Ирина Богданова проявява интерес към научни изследвания в областта на частното право, участва активно в работата на студентския кръжок по гражданско и търговско право, както и в други студентски форуми и прояви, включително състезания по решаване на казуси, носител е на награда за изявен студент от кръжока по гражданско и търговско право „Витали Е. Таджер“. Още като студент публикува три научни статии, две от които в съавторство, а именно:

Бележки върху квалификацията на сделки, сключени при липса на представителна власт и някои сходни фигури, Търговско и конкурентно право, брой 1, 2011, с. 29-41; Особени хипотези на прекъсване на погасителната давност, Търговско и конкурентно право, брой 11, 2010, с. 26-37 (в съавторство с А. Пунев); Въпроси на погасителната давност, Юридически свят, брой 2, 2010, с. 159-175 (в съавторство с А. Пунев).

1.3. След дипломирането си (2012 г.) Ирина Богданова работи като юрист в две търговски дружества (2014 – 2017 г.), като през този период публикува девет статии в научни списания:

Наследимо ли е владението, Съвременно право, брой 6, 2015, с. 63-79; Съставлява ли осъществяването владение релевантна форма на неоснователно обогатяване при actio de in rem verso, Търговско право, кн.2, 2016, с. 41-58; Съставлява ли изявление на длъжника, което не е адресирано до кредитора, признание на вземане по смисъла на чл. 116, б. „а“ ЗЗД, Търговско и конкурентно право, кн. 11, 2016, с. 88-99; По някои въпроси на предявяването на иск от и срещу съдружник в гражданско дружество, Електронен правен сайт "Грамада", 2016, ISSN (online); Критичен преглед върху

приложимостта на иска по чл. 59 ЗЗД при ползване на чужди имуществени блага без основание, Търговско право, кн.3, 2016, с. 65-90; По някои материалноправни и процесуалноправни въпроси на симулативните сделки, Електронен правен сайт "Грамада", 2017, ISSN (online); Относно възможността на собственика да иска премахване на подобренията, извършени от владеец, Собственост и право, брой 6, 2017, с. 5-17; За приложимостта на негаторния иск по чл. 109 ЗС при извършване на подобрения от владеец в чужд недвижим имот, Собственост и право, брой 7, 2017, с.5-18; Бележки върху „сигурния пропуск за увеличаване на актива“ и „спестения разход“ като релевантни форми на обедняване и обогатяване при иска по чл. 59 ЗЗД, Електронен правен сайт "Грамада", 2017, ISSN (online).

1.4. От края на 2017 г. след спечелен конкурс Ирина Богданова е асистент в катедра Гражданскоправни науки на Юридически факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Като асистент в катедрата Ирина Богданова води семинарни занятия пред студентите редовно и задочно обучение по дисциплините Облигационно право и Гражданско право – обща част. Сред студентите и колегите си Ирина Богданова е позната като компетентен и отзивчив преподавател, с обширни теоретични познания и задълбочено познаване на съдебната практика. През този период Богданова участва в научен проект „Развитие на съдебната практика по недействителността на решенията на органите на юридическите лица на частното право“, в няколко научни конференции и публикува четири статии в сборници и още 16 научни статии в списания:

Материалноправно или процесуалноправно е изискването за „липса на друг иск“, съдържаемо в чл. 59, ал. 2 от Закона за задълженията и договорите?, Сборник с научни изследвания в памет на доц. д-р Кристиан Таков, редактор/и: проф.д.ю.н. Екатерина Матеева, проф.д.ю.н. Иван Русчев, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 357-368; General enrichment claim and the subsidiarity doctrine in three-party enrichment situations, Current Issues in Law and Beyond on EU Level, Volume VI, editor/s: Alex Ember, Ina Vishogradska, Publisher: St. Kliment Ohridski University Press, 2019, pages: 38-54, ISBN: 978-954-07-4823-8; Някои практически въпроси при прилагането на чл. 17, ал. 2 и ал. 3 от Закона за задълженията и договорите, Сборник с доклади от докторантска конференция в памет на доц. д-р Кръстю Цончев, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019, с. 15-46; По някои въпроси на общото завещателно разпореждане като основание за наследствоено правопримемство, Актуални въпроси на семейното и наследствоеното право, Сборник с доклади, изнесени на национална научна конференция в памет на проф. Лиляна Ненова (1921-1996), Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2017, с. 389-408; Проблемът за съпричиняването на вреди от пострадалия при неправомерно увреждане в практиката на ВКС, Търговско и облигационно право, брой 2, 2021, с. 26-45; Искът по чл. 59 от закона за задълженията и договорите и наличието на законово правило като *causa iusta* за настъпилото имуществено разместване, Търговско и облигационно право, брой 10, 2020, с. 32-46; Приложимо ли е правилото на чл. 59 от закона за задълженията и договорите при погасяване на дълг от един от съпрузите?, Собственост и право, брой 1, 2020, с. 34-50; Спестеният разход като форма на обогатяване при иска по чл. 59 от закона за задълженията и договорите, Търговско и облигационно право, брой 3, 2020, с. 46-61; USE VALUE OF MONEY (или по въпроса за обезщетяване на лишения от възможността да ползва „свои пари“), Електронен правен сайт "Грамада", 2019, ISSN (online); Actio de in rem verso и значението на риска, вината и действията в личен интерес от страна на обеднилия се, Търговско право, кн. 4, 2019; Wrongful enrichment? (някои сравнителноправни бележки), Електронен правен сайт "Грамада", 2019, ISSN (online); Действие на субсидиарността на actio de in rem verso при наличие на друг иск срещу лице, различно от обогатилия се, Търговско и облигационно право, кн.3, 2019, с. 25-41; Неоснователно обогатяване по чл. 59 ЗЗД в юриспруденцията на ВКС (преглед на съдебната практика), Електронен правен сайт "Грамада", 2019 ISSN (online); Общият иск за неоснователно обогатяване в някои смесени юрисдикции, Електронен правен сайт "Грамада", 2019, ISSN (online); Смесови инверсии на думата субсидиарност в правния дискурс и отвъд него, Търговско право, кн. 2, 2019, с. 29 – 43; Безусловната банкова гаранция, твърдението за неоснователно усвояване на сумата по гаранцията и искът по чл. 59 ЗЗД, Електронен правен сайт "Грамада", 2018, ISSN; Искът за значително неоснователно обогатяване в практиката на ВКС, Електронен правен сайт "Грамада", 2018, ISSN (online); Формулиране на субсидиарната догма и еволюцията на идеята за обща претенция за неоснователно обогатяване, Търговско право, кн. 3, 2018, с. 23-47.

1.5. Изложеното представя докторанта Ирина Богданова като утвърден университетски преподавател и учен с множество (32) аналитични научни публикации, които далеч надхвърлят неприложимите темпорално към настоящата

процедура наукометрични изисквания за получаване на образователната и научна степен „доктор“.

2. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД:

2.1. **Дисертационният труд** „Искът по чл. 59 ЗЗД“ е в общ обем 429 стр., обем на научното съдържание 401 стр., съдържа четири глави, вътрешно разделени на параграфи, които от своя страна вътрешно са разделени на озаглавени подразделения, стигащи до пет степени, означени с цифри, Увод, Заключение и списък на използваната литература, включващ 220 заглавия на български, английски, френски, италиански, немски и руски език. Изложението има 1427 бележки под линия. Основните тези на докторанта са публикувани в 12 научни статии, в периода 2016 - 2020 г., посочени по-горе в т. 1.3. и 1.4., както и в автореферата. Авторефератът отразява вярно и разбираемо съдържанието на дисертационния труд.

2.2. **Темата** на дисертационния труд „Искът по чл. 59 ЗЗД“ е актуална, теоретично значима, с подчертано практическо значение и определено провокираща.

2.2.1. Актуалността на темата се определя от множество фактори. От една страна, разбиранята на съвременните български юристи относно иска по чл. 59 ЗЗД в практически план са базирани основно на Постановление № 1 от 28.05.1979 г. на Пленума на ВС, а в теоретичен – върху труда на академик Чудомир Големинов „Неоснователното обогатяване според българското облигационно право“ и на съответната част от учебника на академик Василев. Въпреки безспорните качества на тези източници, през изминалите повече от четири десетилетия се натрупаха нови практически проблеми, които изискват преосмисляне на редица утвърдени в теорията и практиката положения. От друга страна трудно може да се отрича, че всяко човешко дело съдържа неизбежни пропуски, но авторитетът на източниците често подвежда към тяхното следване без противопоставяне.

2.2.2. Трудно може да се отрича също, че всяко историческо време слага и своя социално-философски печат при формиране на доктрината, колкото и облигационното право да е универсално и независимо от идеологии. Тъкмо тази универсалност оправдава както историческото, така и компаративистичното изследване на темата.

2.2.3. Провокативността на темата произнича не само от посочените по-горе особености, но и от характерното за всяко научно изследване в областта на извъндоговорните облигации изкушение – малко легални текстове, наситени с голям теоретичен и практически потенциал, при което лаконичността на уредбата и нейното голямо практическо значение провокират изобретателността и ерудицията на автора да търси, съобразно възгледите си, алтернатива в тълкуването, която да преосмисли натрупалите се с времето догми.

2.2.4. Казаното по-горе обяснява и защо докторантът заслужава похвала за избора на тема, чието разработване не само предполага ерудиция и юридически усет, но заедно с това научна смелост и лична увереност на автора, че ще успее да представи приносни идеи и аргументи в една вече научно експлоатирана проблематика.

2.2.5. От Доклада на научния ръководител проф. д.ю.н. Иван Русчев се вижда, че при зачисляването на докторанта през февруари 2015 г. определената тема за дисертация е била: „Суброгация“, а по-късно по съответния ред е изменена в сегашната. Мога да предположа, че тази промяна е свързана и написването от докторанта на публикуваните през 2016 г. две статии: Съставлява ли осъществяването владение релевантна форма на неоснователно обогатяване при *actio de in rem verso*, Търговско право, кн. 2, 2016, с. 41-58 и Критичен преглед върху приложимостта на иска по чл. 59 ЗЗД при ползване на чужди имуществени блага без основание, Търговско право, кн. 3, 2016, с. 65-90, както и изследванията на докторанта в областта на негаторните искове и подобренията. Това показва, че изборът на темата на дисертацията е провокиран от самостоятелни научни изследвания на докторанта през 2016 г., които заедно със следващите публикувани по темата на дисертацията научни съчинения, представят интереса на докторанта към материята на неоснователното обогатяване и обясняват както избора на темата, така и задълбочеността, с която тя е интерпретирана в дисертацията.

2.3. **Целите**, които докторантът поставя пред изследването си, са чрез проследяване еволюцията на идеята за обща претенция за неоснователно обогатяване и избистрянето на субсидиарността на общата претенция в исторически и сравнителен план да бъде предложено едно по-различно обяснение, както на отделните елементи от фактическия състав на иска по чл. 59 ЗЗД, така и на последиците и проблемите, както в материалноправно, така и в процесуалноправно отношение, които уредбата на общия обогатителен иск поражда. Още тук трябва да се признае, че докторантът е постигнал тези цели по впечатляващ начин. На основата на подробен исторически и сравнителноправен анализ са систематизирани водещите тези в по-старата и съвременната българска и чужда доктрина с отчитане на по-новите разрешения в съдебната практика, съчетани с оригинални авторови тези. Теоретичните коментари навсякъде са съпроводени с проследяване на практическите последици от направените изводи, като детайлно и критично е анализирана съдебна практика. Докторантът не пести критиката си по отношение тезите, с които полемизира и показва респектиращи с дълбочината си познания, както в основната разглеждана проблематика, така и в други области на облигационното и процесуалното право.

2.4. **Дисертационният труд** представлява първото специално посветено на иска по чл. 59 ЗЗД монографично изследване в българската правна литература. Действително в условията на отменения ЗЗД, който не съдържа обща клауза, в реабилитационния си труд „Незаконното обогатяване във вреда на другото“ (Кооперативна печатница „Гутенберг“, С, 1932, 136 с.) Васил Берон обосновава приложимостта на общ субсидиарен иск в тогавашното българско право, опирайки се на традициите на теорията и практиката в романските страни, а и на текстове на BGB, също така и академик Големинов посвещава на иска по чл. 59 ЗЗД шестдесетина страници от познатата си монография, налице са и множество сбити дидактически изложения, но както формално – монографично изследване посветено специално на чл. 59 ЗЗД, така и още повече съдържателно – подробно и аналитично проследяване на генезиса, развитието и позитивната уредба на общата обогатителна претенция, с определен акцент върху критиката на съдебната практика и съществуващата у нас

доктрина, представената дисертация е първото в българската литература монографично изследване, което не само определя приносния ѝ характер, но запълвайки една определена празнина в съвременната ни литература, дава обосновани решения за правилното разбиране и прилагане на уредбата, така че нейното публикуването ще бъде от съществена полза както за практическата юриспруденция, така и за теорията и обучението по облигационно право.

2.5. **Съдържанието** на дисертационния труд, както посочих (по-горе 2.1.), е структурирано в увод, четири глави и заключение.

2.5.1. **Уводът** ориентира читателя в темата и проблемите, които тя поставя, както и в начина, по който те ще бъдат третирани и така подготвя разбирането му за онова, което предстои да прочете. В някаква степен е изненадващо с каква лекота уводът въвежда читателя и как, макар да изглежда като резюме на следващите страници, читателят с интерес пристъпва към тях.

2.5.2. **Глава първа**, озаглавена: „*Възникване и развитие на идеята за общ фактически състав на неоснователното обогатяване и на субсидиарната догма*“ проследява подробно развитието на института от кондикциите и римския *actio de in rem verso*, през средновековните обобщения и предкодификационната доктрина, до съвременния *actio de in rem verso* или „непрестациона кондикция“ и уредбата по действащия ЗЗД. Обърнато е впечатляващо сериозно внимание на субсидиарността на общия иск, която докторантът предпочита да нарича „субсидиарна догма“, чрез интерпретацията на субсидиарността в контекста на военната терминология и обосноваването на изискването при общия иск за неоснователно обогатяване чрез съотношението между източниците на правото – писан закон, обичайно право и римско право като *ratio scripta*; стълкновителното правило *lex specialis derogat generali*; исторически инвънкодификационния характер на общия иск във Франция и романските страни, и съотношението между закон и естествена справедливост; извънредния характер на *actio de in rem verso*; неговата допълваща, преодоляваща празнини функция; формулирането на субсидиарността в страните от германския правен кръг, където искът е кодифициран, но изискването за субсидиарност не е легално изразено.

2.5.3. **Глава втора**, озаглавена: „*Субсидиарността като елемент от фактическия състав на иска по чл. 59 ЗЗД*“, стъпвайки върху анализа на субсидиарността от предишната глава и без да съдържа дразнещи повторения, проследява правнодогматичните основания на субсидиарността, като изследва дихотомиите: силна/слаба и абстрактна/конкретна субсидиарност, като акцентира върху значението на изискването за липса на друг иск, като предпоставка на иска по чл. 59 ЗЗД, през призмата на теорията за конкуренция на притезанията; нивата на действие на изискването за липса на друг иск; въпросът дали значението на това изискване е процесуално – за допустимост на иска, или материалноправно – за неговата основателност; възможностите за съединяване на иска по чл. 59 ЗЗД с други искове; ограничаването на изискването за липса на друг иск само до страните в процеса (т. 11 от ПП ВС № 1/1979 г.); действието на изискването при загубване или

неефективност на иска срещу друго лице в зависимост от причините за това. Всички тези дискуссионни проблеми са изследвани при подробен критичен анализ на българската съдебна практика, подпомогнат с примери от чуждестранната.

2.5.4. **Глава трета**, озаглавена: *„Елементи на фактическия състав на иска по чл. 59 ЗЗД извън субсидиарността“* анализира обогатяването, обедняването и техните форми, понятието за основание в областта на иска по чл. 59 ЗЗД, което е разгледано и в контекста на субсидиарността, предложено е ново, разширено в сравнение с предложеното от Любен Василев понятие за основание с отчитане на обстоятелството, че основание за разместването може да бъде и правоотношение с трето лице, а не само между обогатения и обеднилия се, изложени са основателни аргументи, които представят основанията на традиционно критикуваната теза на Кожухаров за еднаквост на основанията при кондикциите и договорите (чл. 26, ал. 2 ЗЗД), в исторически и догматичен план, а накрая е изследван и проблемът, доколко съзнателните действия на обеднилия се, като изпълнение на нравствен дълг, поемане на риск, грешка, или действия в собствен интерес, могат да бъдат определени като основание, което изключва претенция по чл. 59 ЗЗД.

2.5.5. **Глава четвърта**, озаглавена: *„Вземането за имуществено уравнение по чл. 59 ЗЗД“* разглежда възникването на вземането, неговата изискуемост, правилото за по-малката стойност, момента на определяне на стойността – т. нар. актуално и историческо обогатяване, влиянието на т. нар. „натрапено“ обогатяване, значението на риска, вината и личния интерес при определяне на размера на претенцията, както и въпроса за началния момент на погасителната давност, като аргументирано са подложени на съмнение изводите на ПП ВС № 1/1979 г.

2.5.6. **Заключението** резюмира изводите на докторанта и тяхната аргументацията, което при обема и сложността на изследването е повече от оправдано, като заедно с това демонстрира и връзките между отделните изводи на докторанта.

2.6. **Представената структура** на труда изглежда удачна и логична. Двустепенното разглеждане на проблема за субсидиарността – в исторически и сравнителноправен план (Глава първа) и на национално ниво (Глава втора) също изглежда оправдано. Би могло да се разсъждава дали темата на дисертацията не би могла да бъде ограничена до проблема субсидиарност на иска по чл. 59 ЗЗД. Макар, предвид изложеното в първите две глави, за мен така ограничена темата да би била достатъчна за защита на докторска теза, намирам, че изборът на докторанта да разгледа цялостно предпоставките и съдържанието на претенцията по чл. 59 ЗЗД следва да бъде подкрепен, защото така трудът става по-практически насочен и полезен.

3. ОЦЕНКА НА НАУЧНИТЕ ПРИНОСИ:

3.1. Както се посочи по-горе в т. 2.4. дисертационният труд е първото специално посветено на иска по чл. 59 ЗЗД монографично изследване в българската правна литература, при това съчетавайки по впечатляващ начин задълбочен и критичен научен анализ с подчертана информативност в исторически и

компаративистичен план, и определено практическо значение, последица от детайлния критичен анализ на българската съдебна практика. За мен тази констатация е достатъчна за да бъде определен дисертационният труд като съществен научен принос в правното познание.

3.2. Наред с тази обща констатация за приносния характер на дисертационния труд специално следва да бъдат изтъкнати определени по-конкретни приносни моменти, основните сред които са:

3.2.1. Задълбоченото проследяване историята на формулиране и развитие на идеята за общ фактически състав на неоснователното обогатяване от римскоправните кондикции и *actio de in rem verso*, през средновековните обобщения и предкодификационната доктрина до съвременния *actio de in rem verso* или „непрестационна кондикция“ и уредбата по действащия ЗЗД, както и анализът на историческите и систематичните аргументи срещу въвеждане на общ иск за неоснователно обогатяване, като се изясняват причините за възприемането на субсидиарната догма, което представлява определена новост в българската правна книжнина, която досега принципно разглежда субсидиарността на иска като даденост, без да анализира основанията на изискването за липса на друг път за защита;

3.2.2. Проследяването на процесите на рецепция на института на неоснователното обогатяване и концепцията за общ иск за неоснователно обогатяване в следосвобожденското ни право (с. 54 – 58);

3.2.3. Формулирането на понятие за субсидиарност и подробното изследване на неговото съдържание и последиците на изискването по чл. 59, ал. 2 ЗЗД, включително на процесуално ниво, като ясно е изключена идеята, че наличието на друг път за защита води до процесуална недопустимост (с. 139 – 142), като се дава приоритет на материалноправната неоснователност на иска (с. 144 – 144), а така също и разграничаването на хипотезите на неправилна квалификация и процесуалните им последици (с. 145 - 150), като се формулират алгоритми как следва на процесуално ниво да бъде установено наличието на друг иск по смисъла на чл. 59 ЗЗД;

3.2.4. Аргументирането на тезата, че субсидиарността следва да се разбира като липса на друго защитно средство, чрез което може да бъде постигнато отстраняване на обедняването, включително по отношение на трети лица (с. 169 -177), с което директно се опонира на утвърдените у нас разрешения – т. 11 от ПП ВС № 1/1979 г., като заедно с това са посочени и хипотезите, в които наличието на друг иск не е пречка, доколкото с него се търси защита срещу други неблагоприятни за ищеца последици извън обедняването;

3.2.5. Изследването на действието на субсидиарността в хипотеза другият иск да е изгубен или да се е оказал неефективен (с. 188 – 202);

3.2.6. Специално внимание заслужава изследването на хипотезите на обогатяване с участието на три лица, които малко са анализирани в домашната литература, в чийто контекст принос представляват:

3.2.6.1. Анализът на връзката между обедняването и обогатяването чрез историческо и сравнителноправно проследяване на смесването на изискването „за сметка на“ и за пряко и непосредствено имущественото преминаване, чрез разграничаване случаите на даване на нещо *sine causa* и механизмът на настъпване на обогатяването при иска по чл. 59 ЗЗД;

3.2.6.2. Изводът, че под основание за имуществено разместване в хипотезите на обогатяване между три и повече лица следва да се разбира както съществуващо правоотношение между обеднилия се и трето лице, така и между трето лице и обогатилия се (с. 330 – 331), с което се обясняват и случаите на непряко обогатяване между три и повече лица и съществено се допълва даденото от Любен Василев определение, което изрично ограничава релевантната връзка до правоотношение между солвенса и акципиенса и подвежда към погрешното разрешение по т. 11 от ПП ВС № 1/1979 г., при което предложената от докторанта разширена формулировка на понятието за основание по чл. 59 ЗЗД отчита спецификите на случаите на т. нар. „непряко обогатяване“ и обяснява връзката между субсидиарността и липсата на основание за имущественото разместване, щом изискването за липса на друг иск следва да се разбира като отсъствие на друга претенция за постигане на същото имуществено уравнение не само по отношение на ответника, но и по отношение на трето лице – по-горе т. 3.2.4.;

3.2.6.3. Аргументирането на тезата, че ако е налице правоотношение между едно трето лице и обеднилия се, чрез чието изпълнение е настъпило обогатяването – т. нар. обогатяване от чужда договорна връзка, е вероятно обедняване да липсва, защото е налице претенция – обикновено договорна, на обеднилия се срещу това третото лице, при което обедняването и обогатяването настъпват като резултат от изпълнение на задължение по правоотношения между обеднилия се или обогатилия се и трето лице, в който случай „обогатяването“ ще бъде с основание и ще може да се запази;

3.2.7. Принос представлява и аргументирането на възможността изпълнението на нравствен дълг, като проява на свободна воля на обеднилия се, да бъде разглеждано като *causa iusta* и при иска по чл. 59 ЗЗД, с което отново основателно се критикуват разрешенията на ПП ВС № 1/1979 г.

3.2.8. Като принос следва да бъдат оценени и изводите относно значението на риска, вината и действията в личен интерес от страна на обеднилия се при определяне размера на дължимото изравняване.

3.2.9. Като самостоятелен принос могат да бъдат определени и полемиките с тезите на други автори, включително и по отношение на интерпретирането на някои нови законодателни решения – например ЗЗТТ и конструирането на „деликтна кондикция“ (с. 226 -229), или negliжирането на обедняването в случай на ползване на обекти на чужди права (с. 291 – 296).

4. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ:

4.1. Трябва да подчертая, че рецензираният труд не съдържа тези, аргументи и изводи, които да пораздат у мен възражения от правнодогматично естество или да се нуждаят от допълнителна аргументация.

4.2. Може да се предложи на докторанта да рационализира изказа си, като го освободи от някои свързващи изрази и думи, които от известна гледна точка могат да бъдат разглеждани като утежняващи или паразитни. Давайки си сметка обаче, че такива изрази със сигурност присъстват и в настоящата рецензия, ще се огранича до това да поздравя автора, както за съдържателната задълбоченост на изложението, така и за подчертано умело аргументираните приносни тези, а така също и за използвания научен език, който въпреки тази бележка, справедливо трябва да бъде определен като ясен и изразяващ адекватно дълбочината на авторските разсъждения и аргументации.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Намирам, че рецензираният дисертационен труд „Искът по чл. 59 ЗЗД“ представлява изключително интересно, оригинално и приносно научно изследване, чиято задълбоченост, приносни изводи, теоретично и практическо значение надхвърля решително очакваното от дисертация за получаване на образователната и научна степен „доктор“, а заедно с това и нивото на предшестваша съчинения по разглеждания въпрос, с което удовлетворява всички изисквания на темпорално приложимата уредба на чл. 6, ал. 2 от Закона за развитието на академичния състав в РБ, чл. 27, ал. 1 от Правилника за прилагането му и чл. 66, ал. 1 от съответния Правилник на СУ (ПУРПНСЗАДСУ), а така също и изискванията на действащата уредба – безспорно съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания, поради което убедено предлагам на Научното жури да даде на докторанта - асистент Ирина Веселинова Богданова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право.

София, 21 май 2021 г.

С уважение:

доц. д-р Траян Конов